

K-linja eli Kymijoki linja

Pian **talvisodan** alkamisen jälkeen, 10.12.39, päämaja antoi merivoimien komentajalle kenraali Väinö Valveelle käskyn **Kymijoki-linjan linnoittamisesta**. Tähän oli käytettävä merivoimien jalkaväkijoukkoja. Heti oli työhön siirrettävä Er.P 21 ja Er.P 22. Merivoimien oli määrättävä työn johto ja tehtävä päämajalle esitys työn järjestelystä.

Kenraali Valve yritti saada lähistöllä olevia muitakin kuin merivoimien joukkoja mukaan työhön, mutta esimerkiksi Koriolla olevan Pioneerikoulutuskeskuksen voimien käyttöön hän ei saanut lupaa. Sen sijaan päämaja suostui 13.12.39 siihen, että Oulun lohkon pääosa majuri Jussilan johdolla saatiin siirtää työhön Kouvolan seudulle.

Aseman sijainti määrättiin neuvottelussa 3.1.40, jossa päämajaa edusti majuri (myöhemmin eversti) L. Sauramo, Merivoimien Esikuntaa majuri (myöhemmin everstiluutnantti) R. Grönig ja varsinaisia työn suorittajia Kotkan lohkon jalkaväkikomentaja, everstiluutnantti O. Purhonen. Päävastarinta-asema tuli summittaiselle linjalle Utti-Myllykoski-Kymijoki-Tavastila. Se oli siis vain keskiosaltaan jokivarressa, muualta melkoisesti sen etupuolella. Lisäksi sovittiin, että linjan pohjoisosassa töitä jatketaan niin pitkälle, kunnes Mankinvirran linjalla suoritettavat kenttälinoitustyöt saavutetaan, millä tarkoitettiin 6. Divisioonan YH:n (Ylimääräiset harjoitukset alkoivat 4.10.39) aikaisia töitä. Taisteluvartiolinjan piti tulla viitisen kilometriä idemmäksi, suunnilleen linjalle Kaipainen-Sippola-Summajoki. Tässä asemassa ei kuitenkaan keritty tehdä mitään, sillä kiireysjärjestykseksi sovittiin

-päävastarinta-aseman pohjoisosa,

-muut osat asemasta,

-etuvartioaseman pohjoisosa ja

-muut osat asemasta.

Eri töissä noudatettava järjestys oli seuraava:

1. Hv. (hyökkäysvaunu) esteet suunniteltava lujiksi, niille syvyyttä.
2. Tulisuunnitelma laadittava.
3. Asemien rakentaminen rinnan Hv-esteitten kanssa.

Kenraalimajuri J. Heiskanen määrättiin 2.1.40 merivoimien komentajan käytettäväksi jv. komentajana Kymijokilinjan suunnittelussa ja valmistamisessa. Hän ei muuttanut asemien sijoitusta edellä esitetystä.

Valve pyysi 4.2.40 päämajalta lupaa Er.P 21:n siirtämiseen varustustöihin Kotkan lohkolle, esittäen perusteluksi, että pataljoonan työlohkolle oli jo saatu 300 työvelvollista. Päämaja vastasi, että kysymys oli merivoimien komentajan ratkaistavissa.

Kun talvisodan päättymisen aikoihin työjoukkoja suunnattiin itse jokilinjalle, ei siellä ollut suunnitelmia siitä mitä pitäisi rakentaa ja minne. Maasto oli suurimmaksi osaksi täysin tutkimatonta ja tähän aikaan vielä paksun lumen peitossa. Niinpä olikin sekä suunnittelu, että rakentaminen pantava alulle samanaikaisesti. Kenraali Sarlin pyysi 15.3.40 ylipäällikön toimenpiteitä saadakseen suunnittelua varten n. 30 kokenutta upseeria, mieluummin ye. (yleisesikunta) upseereita, jotka ovat saaneet rintamakokemusta. Ylipäällikkö ei kuitenkaan tässä vaiheessa ryhtynyt toimenpiteisiin asiassa, vaan Sarlin sai ratkaista ongelman itse. Seuraavana päivänä hän antoikin käskyn työn järjestelystä siihen saakka kunnes suunnittelua varten on saatu tarpeellinen määrä upseereita. Toistaiseksi linja jaettiin kolmeen lohkoon, joiden suunnitteluun määrättiin seuraavat upseerit: pohjoiselle kenr.majuri Heiskanen apunaan kapteeni Saukkonen, keskimmaiselle ev. Nordenswan apunaan luutn. Nyman ja eteläiselle ev. Heinrichs apunaan kapt. Kuumola. Suunnittelulohkot olivat samalla myös yli-insinööripiirejä ja niiden päällikköinä olivat yli-insinöörit A. Rosendahl, K. Tawast ja A. Nikander, joihin suunnittelijat pitivät yhteyttä. Johdon vaihtuvuutta kuvaa, että seuraavana päivänä oli keskilohkon yli-insinöörinä M. Muoniovaara.

Suunnittelusta ja rakentamisen aloittamisesta annettiin seuraavat ohjeet. Rakennustöiden jouduttamiseksi tulevat ensi kädessä kysymykseen ensimmäisen ampumahautalinjan ja siihen liittyvien yhteyshautojen viitoittaminen sekä hirsisten yhden ryhmän korsujen paikkojen määrääminen. Nämä työt suoritetaan ilman edelläkäypää tulisuunnitelman laadintaa, ellei maasto ole niin selvä, että tulisuunnitelma voidaan tehdä niin nopeasti, ettei se estä töiden aloittamista. Taisteluhaudat piti aluksi suunnitella joen itärannan puolustusasemiin sekä joen länsirannan törmälle ja myöhemmin myös aseman syvyyteen. Panssarivaunuestettä suunnitellaan aluksi vain tärkeimpiin paikkoihin, joissa välittömästi sen jälkeen ryhdytään rakennustöihin. Estekivien hankintaan itärannan esteitä varten oli ryhdyttävä heti. Suunnittelijat ja yli-insinöörit saivat ohjeekseen kartan 1 : 100 00, johon oli merkitty pääpuolustuslinja ja lohkojako.

Työt asemassa pääsivät käyntiin 18.3.40 jälkeen noin 15 000 miehen voimalla. Siirtyminen L-linjalta oli kestänyt kauan, suuri osa työjoukoista oli tullut marssien. Myös työmaiden perustaminen otti aikansa, vaikkakaan täällä ei majoituksen rakentaminen ollut niin suuri työ kuin aikaisemmillä linjoilla. 20.3.40 maavoimien komentaja käski viipymättä siirtämään työjoukot Kymijoen länsipuolelle.

Kymijoen itäpuolella oleva päämajan reservi, 23.D, pantiin myös linnoitustöihin. Divisioonan 29.3.40 antaman käskyn mukaan sen kolme rykmenttiä saivat lohkonsa linjalta Myllykoski-Niittyjoki-Käyrälampi, joka niiden oli yksityiskohtaisesti tutkittava ja viitoitettava: suoritettava puolustusasemien miehityksiä tällä linjalla ja siten selvitettävä asemien järjestely. Asemaan oli viitoitettava konetuliaseiden sijoituspaikat ja ampumasektorit. Esteiden kulkusuunnat, ampumahaudat sekä tähytys- ja tulenjohtokorsujen sijoituspaikat. Järjestelyssä on huomioitava saavutetut sotakokemukset.

Linnoittamisen jäljet jäivät kokonaisuutena ottaen varsin vähäisiksi. Kapteeni U. Pikkaraisen toukokuussa 1940 suorittaman inventoinnin mukaan asemasta löytyi valmiita ja rakenteilla olevia laitteita seuraavasti:

- ampuma- ja yhteyshautaa	n. 20 km
- asepesäkkeitä, avoimia ja katettuja	65 kpl
- betonisia kk-korsuja	4 kpl
- majoituskorsuja, 1-2 ryhmän	64 kpl
- betonisia majoituskorsuja	5 kpl
- ”kalliokorsuja” (luolia), joukk.- kompp.	7 kpl
- kiviestettä, 1-4 rivistä	n. 1,8 km

Linnoitustöiden keskeyttämistä K-linjalla esitti 2. armeijakunnan komentajaksi 16.4.1940 tulleen **kenraaliluutnantti K.L. Oeschin** esityksestä päämaja. Jo ennen häntä oli **eversti G. Heinrichs** tehnyt saman esityksen huhtikuun alussa linnoitustöiden johtajalle kenraali Hanellille, johon tämä suostui 6.4.40. Perusteiksi Heinrichs esitti tyytymättömyytensä töiden hitaaseen edistymiseen ja, että millään rintamaosalla ei ole syntynyt operatiivisesti ja taktillisesti yhtenäistä ja täydellistä linnoitussysteemiä.

Kenraaliluutnantti Oesch oli aiemmin Kymijoki-linjalla tekemänsä tarkastuksen jälkeen sitä mieltä, että rakenteilla ollut Kymijoki-linja oli liian kaukana Salpalinjasta, vaikeasti puolustettavissa ja aivan liian pitkä. Hän määritteli ehdotuksessaan sen vastineeksi **uuden puolustuslinjan** rakennettavaksi Haminan ja Taavetin välille Hilloniemi-Kannusjärvi-Reitkalli-Lankila-Kurvinjärvi-Puntari (Alakivijärvi). Lyhyen suunnitteluvaiheen jälkeen päämaja antoi

käskyn Hamina-Taavetti tukilinjan rakentamisesta (HT-linja). Alue oli maastollisesti edullisempi ja puolustuslinjasta tuli Kymijoki-linjaa selvästi lyhyempi. HT-linjan rakennustöiden aloittaminen syyskuussa 1940 päätti lopullisesti työt koko Kymijoki-linjalla.

Myllykosken ja Inkeröisten välisellä rantaosayleiskaavan suunnittelualueella ei Kymijoki-linjan linnoitteita ole. Myllykosken Jäsperinmäelle, kaava-alueen ulkopuolelle, oli toteutettu 209 metriä vahvistettua ja 310 metriä vahvistamatonta ampumahautaa sekä kaksi kalliokorsua. Kartan mukaan alueella on myös ollut puisia korsuja. Rakenteita ei kuitenkaan ole enää löydetty.

Anjalan pohjoispuolella sijaitsevalle Pitkänojan alueelle rakennettiin 150 metriä vahvistettua ampumahautaa ja 150 metriä vahvistamatonta ampumahautaa. Vahvistamattomat ampumahaudat sijaitsevat Känkkäränmäen luontopolun pohjoispäässä ennen Linja-ahon tietä.

Kirkkokallion ampumahauta on ollut osin vahvistettu ampumahauta. Erään lähteen mukaan Kirkkokalliolla lienee ollut sotilaallista käyttöä myös Kustaan sodan aikana 1788-1790.

Anjalan eteläpuoleisella rantaosayleiskaavaan kuuluvalla Huhdanniementien alueeseen liittyvillä Linterin, Rauhamäen, Jurvisen, Aholan ja Salon tilojen väliselle alueelle rakennettiin 600 metriä vahvistettua ampumahautaa, jonka torjuntasuunta oli itään kohti Kymijokea. Kyseiselle ranta-alueelle on rakennettu 1950-luvulla useita asuin- ja talusrakennuksia, jolloin kaivannot on varmaankin täytetty. Alueen viljelyksessä olevat pellot ulottuvat Kymijokeen, joten kyseisille peltoalueille tehdyt rakennelmat on myös vuosien kuluessa täytetty.

Päämajan linnoitustoimisto oli toisen maailmansodan aikana yksi Suomen armeijan suurimmista esikunnista. Toimisto vastasi puolustusinfrastruktuurin rakentamisesta ja hallinnoinnista. Sen alle perustettiin metsätoimisto, joka hoiti paperiteollisuudelle tärkeän metsän oston ja pakkolunastuksen. Toimiston rakennetta muutettiin usein ja sen nimi muutettiin Päämajan linnoitusosastoksi 18. kesäkuuta 1941.

Kenraali Rudolf Walden johti toimikuntaa. Toimisto sijaitsi Waldenin tehtaiden alueella Myllykoskella ja toimi siellä jatkosodan loppuun asti. Linnoitustoimiston päällikkönä toimi vuodesta 1942 **majuri Reino Rimala**.

Lähteet:

Arimo Reino, Suomen linnoittamisen historia 1918-1944
Wikipedia